

สัตว์เลื้อยคลานของอำเภอบ้านลาด

โดย โอลิเวียร์ เอส. บี. ทอเวลส์

Royal Belgian Institute for Natural Sciences,

Brussels, Belgium; osgpauwels@yahoo.fr

บุญรอด เขียวอยู่ แปล

บ้านลาดเป็นอำเภอที่มีประชากรและการเพาะปลูกพืชมากที่สุดอำเภอหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี อย่างไรก็ตาม, ยังคงมีสัตว์ป่าจำนวนมากเหลืออยู่ รวมถึงสัตว์เลื้อยคลานอีกมากมาย ตั้งแต่ปี 2539 โอลิเวียร์ ทอเวลส์ และซูซีฟ (ด็ก) ฉิมสัญชาติ (ศิษย์เก่าโรงเรียนบ้านลาดวิทยา) ได้ทำการศึกษาสัตว์เลื้อยคลานของจังหวัดเพชรบุรีอย่างเข้มข้น และได้รับการตีพิมพ์เมื่อเร็วๆ นี้ ในวารสารประวัติศาสตร์ธรรมชาติของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Pauwels et al., 2004. Natural History Journal of Chulalongkorn University, 3 (1):

23-53). บทความได้แสดงให้เห็นว่า มีสัตว์เลื้อยคลานจำนวน 81 ชนิด ในจังหวัดเพชรบุรี ในจำนวนนี้ไม่น้อยกว่า 39 ชนิด ที่ได้รับการบันทึกจากอำเภอบ้านลาด มีพวกเต่าและตะพาบน้ำ 3 ชนิด พวกจิ้งจก, ตุ๊กแก, กิ้งก่า, แย้, จิ้งเหลน, ตะกวด, เขี้ย 15 ชนิด และพวกงูดิน, งูน้ำ, งูเห่า, งูเขียวหางไหม้ 21 ชนิด จำนวนมากที่สุดของสัตว์เลื้อยคลานเหล่านี้เป็นชนิดที่พบในป่าเสื่อมโทรมและพื้นที่เพาะปลูก แต่ก็มี 2-3 ชนิดเป็นชนิดที่อาศัยอยู่ในป่าผืนสุดท้ายของอำเภอ ในเดือนตุลาคม 2547 เราได้ให้นักเรียนของโรงเรียนบ้านลาดวิทยาทหลายห้องดูสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบก และแสดงให้พวกเขาเห็นถึงวิธีการเก็บรักษาตัวอย่างสัตว์เหล่านั้น นักเรียนทุกคนให้ความสนใจมีข้อซักถามจำนวนมาก การเก็บรักษาตัวอย่างมีความสำคัญมากในการศึกษาเกี่ยวกับสัตว์ เป็นการโชคดีของโรงเรียนบ้านลาดวิทยาที่มีตัวอย่างของสัตว์เลื้อยคลานเก็บรักษาไว้ในห้องปฏิบัติการชีววิทยา ตัวอย่างทั้งหมดเก็บในเขตอำเภอบ้านลาดโดยนักเรียนเมื่อประมาณ 25 ปีที่ผ่านมา การเก็บสะสมตัวอย่างสัตว์ของท้องถิ่นที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะว่ามันจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่าสัตว์ชนิดต่างๆ มีถิ่นที่อยู่อาศัยในส่วนใดของพื้นที่บ้าง

ต่อไปนี้เป็นบัญชีชนิดและตัวอย่างของสัตว์ที่เก็บรักษาไว้ในห้องปฏิบัติการชีววิทยาโรงเรียนบ้านลาดวิทยา บางชนิดเป็นบันทึกใหม่ที่น่าสนใจของอำเภอบ้านลาด (*) และมีชนิดหนึ่งเป็นบันทึกครั้งใหม่ของจังหวัดเพชรบุรี (**):

Family Gekkonidae:

จิ้งจกหางแบน (Cosymbotus platyurus)

มีตัวอย่างของตัวเต็มวัย 4 ตัว จิ้งจกชนิดนี้เป็นชนิดธรรมดาที่พบตามบ้านเรือนทั่วไปของอำเภอ พบได้ในเกือบทุกบ้านเรือนที่มันสามารถหาแมลงกินได้ใกล้ๆ กับหลอดไฟ

Family Agamidae:

กิ้งก่าหัวแดง (Calotes versicolor)

ชนิดนี้พบบ่อยครั้งในสวนที่มันสามารถหาแมลงกินได้ ดูเหมือนว่ามันจะมีจำนวนลดน้อยลง อาจจะเนื่องมาจากการใช้สารเคมีกำจัดแมลงของเกษตรกร

แย้ (Leiolepis belliana)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 1 ตัว และตัวไม่เต็มวัย 2 ตัว เป็นชนิดที่พบบ่อยมากอาศัยในรูตามคลองระบายน้ำ แย้ชนิดนี้สามารถรับประทานได้

Family Lacertidae:

จิ้งเหลนน้อยหางยาว (*Takydromus sexlineatus ocellatus*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 1 ตัว จิ้งเหลนชนิดนี้มีหางยาวมากและอาศัยอยู่ตามกอหญ้า ใน อ.บ้านลาด สามารถพบได้ในทุ่งนา

Family Scincidae:

จิ้งเหลนริ้วขาลีกลี หรือเม็ญ (*Lygosoma quadrupes*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 1 ตัว จิ้งเหลนขนาดเล็กชนิดนี้เป็นชนิดที่หายาก มันมีขนาดเล็กมาก

Family Typhlopidae:

ตุ๊กตีนบ้าน (*Ramphotyphlops braminus*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 2 ตัว เป็นชนิดที่ไม่มีพิษและพบได้ยาก เพราะมันอาศัยอยู่ในดิน งูดินชนิดนี้เป็นชนิดที่มีลักษณะพิเศษ เพราะมันมีเฉพาะเพศเมียเพศเดียวเท่านั้น

Family Cyliodrophiidae:

งูกันขม (*Cylindrophis ruffus*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 1 ตัว และตัวไม่เต็มวัย 2 ตัว เป็นเพราะว่ามันมีหางที่ทื่อๆ ทุๆ ไม่แหลม บ่อยครั้งคนไทยจึงมักบอกว่ามันมี 2 หัว เป็นชนิดที่มีพิษและอันตรายมาก

Family Colubridae:

งูเขี้ยวปากแหลม (*Ahaetulla nasuta*)**

มีตัวอย่างที่เป็นตัวไม่เต็มวัย 1 ตัว งูเขี้ยวชนิดนี้ถึงแม้ว่าจะมีการกระจายอยู่ทั่วไปในประเทศไทยแต่ก็ยังไม่มีการบันทึกในจังหวัดเพชรบุรี เป็นงูเขี้ยวที่ไม่อันตราย ตัวอย่างนี้จะถูกส่งไปที่สถาบันวิทยาศาสตร์ธรรมชาติแห่งเบลเยียม

งูเขี้ยวดอกหมาก (*Chrysopelea ornata*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 1 ตัว เป็นงูเขี้ยวที่มีสีส้มสวยงาม มันมักจะเลื้อยเข้ามาในบ้านเพื่อหาอาหารประเภทจิ้งจกตุ๊กแก เป็นงูเขี้ยวที่ไม่มีพิษ

งูสายรุ้งลายขีด (*Enhydris enhydris*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวไม่เต็มวัย 1 ตัว งูน้ำชนิดนี้สามารถพบได้ทั่วไปตามสระและหนองน้ำ กินปลาเป็นอาหาร มีพิษแต่ไม่อันตราย

งูปลิง (*Enhydris plumbea*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 1 ตัว เป็นงูกิ่งน้ำกึ่งบกที่สามารถพบได้ทั่วไป เหยื่อของมันโดยทั่วไปก็คือกบ ชนิดนี้ไม่อันตราย

งูเหลือมอ้อ (*Homalopsis buccata*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวไม่เต็มวัย 3 ตัว งูน้ำชนิดนี้สามารถพบได้ทั่วไปตามหนองน้ำของอำเภอบ้านลาด กินปลาและกบเป็นอาหาร ไม่มีอันตราย

บูล็อยเหลือง (*Lycodon capucinus*)*

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 1 ตัว เป็นงูชนิดที่มีการบันทึกของจังหวัดเพชรบุรี แต่กลับไม่มีรายงานหรือบันทึกการพบในอำเภอบ้านลาด นี่เป็นบันทึกครั้งแรกของอำเภอบ้านลาด เป็นงูที่ไม่มีพิษ กินกบ จิ้งเหลน จิ้งจก ตุ๊กแกเป็นอาหาร

บูบิ่นแก้วลายแถม (*Oligodon fasciolatus*)*

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 1 ตัว เป็นงูที่ไม่มีพิษ มีในบันทึกของจังหวัดเพชรบุรีแล้ว แต่เป็นครั้งแรกของอำเภอบ้านลาดที่มีการบันทึก มันกินอาหารหลายชนิดตั้งแต่กบจนถึงหนู

บูงอเตย Cambodian Kukri Snake (*Oligodon mouhoti*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 2 ตัว เป็นงูขนาดเล็กที่พบบ่อยมากในอำเภอบ้านลาด มันกินอาหารหลายชนิดตั้งแต่แมลงจนถึงกบ คล้ายงูบิ่นแก้วลายแถม เป็นงูที่ไม่มีพิษถึงแม้ว่ามันจะกัดได้เก่งมาก

บูลายสอสวน (*Xenochrophis flavipunctatus*)

เป็นงูน้ำที่ไม่มีพิษ พบได้ทั่วไปในอำเภอบ้านลาด และมักจะเจอถูกรถทับตายอยู่ตามท้องถนน

Family Elapidae:

บูท่าหม้อ (*Naja kaouthia*)*

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเกือบเต็มวัย 2 ตัว เป็นงูที่มีพิษสูงมาก ยังไม่มีการบันทึกการพบในอำเภอบ้านลาด ถึงแม้ว่าจะเป็นงูที่รู้จักกันดีในจังหวัดเพชรบุรีก็ตาม กินกบ นก หนู และงูชนิดอื่นเป็นอาหาร

Family Viperidae:

บูปะปะ (*Calloselasma rhodostoma*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 2 ตัว เป็นงูที่มีพิษสูงมากอีกชนิดหนึ่ง งูชนิดนี้พบได้บ่อยมากเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา แต่ทุกวันนี้ดูเหมือนว่าจะพบได้ยาก

บูเขี้ยวทางโทมิก้องเหลือง White-lipped Pitviper (*Trimeresurus albolabris*)

มีตัวอย่างที่เป็นตัวเต็มวัย 3 ตัว เป็นงูที่มีพิษสูงมาก พบได้ทั่วไปในอำเภอบ้านลาด อาหารที่สำคัญของมันก็คือหนูและกบ

นอกจากสัตว์เลื้อยคลานแล้ว ยังมีตัวอย่างของสัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกอีก 3 ตัว ซึ่งก็คือ “อิงอ่างบ้าน” (*Kaloula pulchra*). เป็นอิงที่พบได้บ่อยมากในพื้นที่เพาะปลูก ที่กล่าวมาคือการรวบรวมสัตว์เลื้อยคลานครั้งใหม่ของอำเภอบ้านลาด ซึ่งส่งผลให้จำนวนสัตว์เลื้อยคลานของอำเภอบ้านลาดเพิ่มขึ้นเป็น 43 ชนิด และจำนวนสัตว์เลื้อยคลานในจังหวัดเพชรบุรีเพิ่มเป็น 82 ชนิด นี่หมายความว่า จำนวนสัตว์เลื้อยคลานที่พบในจังหวัดเพชรบุรี มากกว่าครึ่งหนึ่งสามารถพบได้ที่อำเภอบ้านลาด สัตว์เลื้อยคลานหลายชนิดที่ยังคงพบในอำเภอบ้านลาด ควรจะได้รับการศึกษาวิจัยที่ลึกซึ้งขึ้นเพื่อที่จะได้ทราบถึงความหลากหลายของสัตว์ในอำเภอบ้านลาด นักเรียนโรงเรียนบ้านลาดวิทยาสามารถช่วยสนับสนุนในการเพิ่มจำนวนชนิดของสัตว์เลื้อยคลานได้ทุกเวลา เมื่อพวกเขาไปพบสัตว์ที่ตายอยู่ตามท้องถนนในสภาพที่ดี และนำมาที่ห้องปฏิบัติการชีววิทยาเพื่อเก็บรักษาไว้ในแอลกอฮอล์หรือฟอร์มาลินต่อไป นักเรียนควรจะค้นหาสัตว์ชนิดใหม่ที่ยังไม่มีอยู่ในแฟ้มสะสมของโรงเรียน แน่ใจว่ามันไม่จำเป็นที่จะต้องฆ่าสัตว์เหล่านั้น เพราะว่าสัตว์ไม่ว่าจะเป็นงูหรือสัตว์เลื้อยคลานชนิดอื่นล้วนมีส่วนทำให้สภาพแวดล้อมดำรงอยู่อย่างสมดุล และสุดท้ายนี้ต้องขอขอบคุณอาจารย์กฤษณา สุริโย ที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีในทุกๆ ด้าน